

Szentháromság ünnepe után 2. vasárnap

► 1Jn 3,13–18

„Szeretni: nem pusztá szó...” (EÉ 574)

Bevezetés

JÁNOSY Lajos ezt írja a Szentháromság ünnepe utáni 2. vasárnap kijelölt igéjéről: „Krisztus élő gyülekezetének szeretetet sugárzó boldogságába enged bepillantást: akik elfogadták az értük lehajló kegyelmes meghívást, átmentek a halálból életbe.” (2008, 46. o.)

Jézus szeretett tanítványa, János az egyetlen a tanítványok között, aki nem halt vértanúhalált, ráadásul hosszú élet adatott számára. A Bibliában szereplő írásai valamikor a '90-es években keletkeztek, tehát az Újszövetség legkésőbbi iratai. A hosszú élete alatt üldözték őt tanítványtársai-val együtt a zsidók, majd a római császárok. Végig kellett élnie a kereszténység üldöztetésének egyik legdurvább időszakát, és ebben az időben rá hárult az a feladat is, hogy bátorítsa, erősítse keresztény testvéreit.

János első levelének 3. fejezete a keresztény identitás és az isteni szeretet összekapcsolódását bontja ki. Az apostol célja, hogy felismerjük Istenhez tartozásunk jeleit magunkban. A 13–18. versek egyfajta egységet alkotnak, melyben a testvéri szeretet és a gyakorlati krisztusi etika kerül középpontba. A perikópa közvetlenül követi Kain példáját (3,11–12): Kain megölte Ábelt féltékeny haragjában, mert testvére igazabbnak bizonyult.

Jézus szeretetéből fakadó élet

13. vers: „Ne csodálkozzatok, testvéreim, ha gyűlöl titeket a világ!” A Jézussal közös úton járás egyik legbiztosabb ismertetőjegye – Luther szerint – az, hogy „kevesen vagyunk”, és hogy „Jézus sorában osztozunk”. A keresztények ne lepődjenek

meg az ellenséges viszonyon, a világ és az Isten népe közötti ontológiai és etikai különbség konfliktust szül. Jézus mondja: „*Ha a világból valók volnátok, a világ szeretné a magáét, de mivel nem a világból valók vagytok...*”, ezért gyűlöl. A „világ” itt istenellenes rendszert jelöl (vö. Jn 15,18–19). János a saját bőrén tapasztalta ezt a gyűlöletet. De fontos, hogy mi volt rá a válasza. A 14. versben megtaláljuk a választ.

14. vers: „*Mi tudjuk, hogy átmertünk a halálból az életbe, mert szeretjük a testvéreinket: aki nem szereti a testvérét, az a halálban marad.*” A világ gyűlölete ellenére az isteni szeretet valóság – a keresztény lét a gyűlölet kontrasztja, de nem magányos, mert Krisztus példája és Lelke vezeti. A mondat elején elég hangsúlyos a „mi” személyes névmás, az eredeti szövegben jelentheti azt is, hogy olvasói magukra vegyék ezt az állítást. A testvér iránti szeretet nem előfeltétele, hanem bizonyítéka annak, hogy valaki belépett az Istentől kapott életbe. Az „átmertünk” görög szava a lakáscserét, egyik területről a másikra való költözést jelenti. A levélíró a hétköznapi szó alkalmazásával világítja meg a Jézusban bekövetkezett teljes változást: a „halál” köréből az örök élet terébe költözött, az Istentől való távollétből az Isten közelségébe került. *Ennek ismertetőjele a szeretet.* Szeretni annyi, mint Isten életében részt venni. A „halál” jánosi értelmezésben Istentől elszakadt állapot, az „Élet”, „örök élet” nála az Istennel való közösséget jelenti, amely a Krisztusba vetett hitben valósul meg.

Α μεταβήκαμεν „halálból az életbe” (perfektum) – már megtörtént átvitel, azaz realitás, amely a jelenben bontakozik ki. Az agapé szeretet, amely nem az emberi jóságból fakad, hanem az Isten hozzánk lehajló szeretetéből. János

erről a szeretetről beszél, amely képes túllépni a gyűlölet, a bosszú emberi hozzáállásán és eljutni a bocsánatra és szeretetre. De mielőtt nagyon nekikeserednénk, hogy mi erre képtelenek vagyunk, János jól tudja ezt, ezért írja ezt a levelet, hogy erősítsen, hogy buzdítson, hogy kitartásra hívjon fel, de leginkább, hogy ráirányítsa tekintetünket arra, hogy ez csak akkor megy, ha Jézus szeretetéből táplálkozunk a mi életünk.

15. vers: „Aki gyűlöli a testvérét, az embergyilkos; azt pedig tudjátok, hogy az embergyilkosnak nincs örök élete.” Több bibliafordítás (köztük a magyar is) nem fordítja a görög μένουσαν ’maradandó’ szót, amely pedig igen fontos itt. János nem azt állítja, hogy aki gyűlöli a testvérét, annak nincs örök élete, hanem azt, hogy nincs benne maradandóan. János számára maga Jézus az örök élet. A gyűlölet nem csupán érzelem, hanem morális tett. A szerző párhuzamot von Kain és a gyűlöletben élő ember között. Az „örök élet nincs benne” – vagyis a gyűlölet az Istennel való élet hiányának jele (vö. Jn 8,44). Az apostol kijelenti: mindenki gyilkos, akik gyűlöli a felebarátait. Ha mi magunk nem is próbálunk meg kárt okozni, de azt szeretnénk, hogy valaki más részéről érje gonoszság a felebarátunkat, akkor is gyilkosok vagyunk. Tanuljuk meg ítéleteinket Isten ítélőszéke elé terjeszteni!

16. vers: „Abból ismerjük a szeretetet, hogy ő az életét adta értünk; ezért mi is tartozunk azazal, hogy életünket adjuk testvéreinkért.” Itt jelenik meg a krisztológiai alap: a szeretet definíciója Jézus keresztye. A szeretet nem érzelem vagy szó. A tökéletes szeretet esetét állítja elének Jézus példája, mert ő a saját életét sem kímélve tett bizonyosságot arról, mennyire szeret minket. Ez tehát az igazi szeretet jele. A szeretet Jézus halálában tárult fel. János nem beszél a szeretet különböző fajtáiról vagy fokozatairól. Amit ő szeretetnek nevez – agapé –, az odaadó, önzetlen, nem vár viszonzást, isteni eredetű. A gyűlölet gyűlik, felhalmozódik és öl, a szeretet vállalja a halált másokért. Jézus itt Kain ellentéte. A „mi is tarto-

zunk” kijelentés erkölcsi következtetés: a tanítvány életformája a Krisztus-követés etikai síkján valósul meg. Jézus iránti adósságunkat a testvéreknek kell törleszteni. Az ő önfeláldozó szeretetéből bennünk is hasonló önfeláldozó szeretetnek kell megszületnie.

17. vers: „Akinek pedig világi javai vannak, de elnézi, hogy a testvére szükségét szenved, és bezárja előtte a szívét, abban hogyan maradhatna meg az Isten szeretete?” A szeretet gyakorlati próbája a segítség – az anyagi szükség látása és az arra adott válasz. Az „elnézi” (θεωπῆ) aktív figyelmet jelent, vagyis nincs tudatlanság, mégsem követi tett. A „bezárja előtte a szívét” az együttérzés megtagadása, amely ellentétes Isten szeretetével. A világi javak (mint az étel és a ruházat) segítenek fenntartani az életet, és ha valakinek a keresztyén szeretete valódi, akkor nem képes elnézni, hogy a testvére szükségét szenved.

18. vers: „Gyermekeim, ne szóval szeressünk, ne is nyelvel, hanem cselekedettel és igazsággal.” Ez a vers összegzése és csúcspontja az egységnek. A „szeretet” itt cselekvő igazság (ἀληθεία) – nem csupán gesztus, hanem valóságos, hiteles, következetes életforma, amely Jézusból fakad. Amikor tehát az apostol arra biztat, hogy „ne szóval szeressünk, hanem cselekedettel”, akkor olyan életformát ajánl, illetve abban az életformában akar megtartani, amelyre nem a kaini, hanem a jézusi indulat a jellemző.

Az igehirdetés felé

A világ gyűlölete és a keresztyének útja (13–14)

Ez a szakasz emlékeztet minket: a keresztyén élet nem konfliktusmentes. „Ne csodálkozzatok, testvéreim, ha gyűlöl titeket a világ!” – írja az apostol. Miért gyűlöl a világ? Mert a keresztyén élet más: nem önzésre, hanem átadásra épül. Nem a „nekem jár” logikája vezeti, hanem az „én adom oda” lelkülete. Ahogy Dietrich Bonhoeffer fogalmaz: „Az Istentől kapott kegyelem

sosem olcsó: az a szeretet, amely semmit nem vár, mindent ad.”

A szeretet jele: átmenet a halálból az életbe (14–15)

A keresztény ember legnagyobb bizonyága nem a teológiai tudása, nem a gyülekezeti aktivitása, hanem: szereti-e testvéreit? *„Mi tudjuk, hogy átmertünk a halálból az életbe, mert szeretjük a testvéreinket...”* Ez nem érzelem, hanem életforma. Nemcsak szeretni azt, aki szimpatikus – hanem szeretni azt is, aki nem szeretetre méltó. Ahogy Søren Aabye Kierkegaard mondta: „Az igazi szeretet cselekedet. Aki csak beszél róla, még nem szeret.” Ez nem önmagunktól jön – hanem Jézustól.

A krisztusi szeretet mint példa és mérték (16)

„Abból ismerjük a szeretetet, hogy ő az életét adta értünk; ezért mi is tartozunk azzal, hogy életünket adjuk testvéreinkért.” Krisztus keresztje nemcsak megváltás, hanem minta. A szeretet nem pusztán szándék vagy szó – hanem átadás. Erről beszélt Charles Haddon Spurgeon is: „A kereszt az a tükör, amelyben meglátjuk, mi a szeretet – és nekünk mivé kell válnunk.” Ez a szeretet nem önmagát keresi, hanem a másik javát. Nem viszsztatart, hanem odaad.

A szeretet gyakorlata: segítség a szükségben (17–18)

Itt lesz nagyon konkrét az ige: *„Akinek pedig világi javai vannak, de elnézi, hogy a testvére szükségét szenved, és bezárja előtte a szívét, abban hogyan maradhatna meg az Isten szeretete?”* Ez az ige nem elméleti erkölcsstan, hanem kérdés hozzánk: Meglátom-e a másik szükségét? Nyitva van-e a szívem és a kezem? Teréz anya így fogalmazott: „Nem mindannyian tehetünk nagy dolgokat, de kis dolgokat nagy szeretettel igen.” A keresztény szeretet nem vár tapsot – de meglátszik. Ahogy a levél zárómondata mondja: „Ne szóval szeressünk, ne is nyelvvvel, hanem cselekedettel és valóságosan.”

Szeress úgy, ahogyan szeretve lettél

Luther Márton mondta: „A hit egy élő, nyughatatlan dolog. Nem lehet elrejteni: cselekszik, beszél, szeret.” Mi tehát nem azért szeretünk, hogy elnyerjük az életet – hanem mert már részesültünk benne Jézus által. Szeretetünk válasz a szeretetre. A világ gyűlölhet – de mi szeretünk. A világ elfordul – mi odafordulunk, mert Jézus így tett velünk.

Olyan világban élünk, ahol sokat beszélnek a szeretetről – de annál kevesebbet gyakorolják. A reklámok, a dalok, a közösségi média mind a szeretetről szólnak, de János apostol szerint van egy különbség: lehet szeretetről beszélni, és lehet szeretni. A kettő nem mindig találkozik. Ezért írja: *„Gyermekeim, ne szóval szeressünk, ne is nyelvvvel, hanem cselekedettel és igazsággal.”*

További javaslatok az istentisztelethez

Ének

EÉ 51, 263, 331, 446, 455

Illusztrációk

VERS

Reményik Sándor: *Szeretnék szeretni*
Ne ítélj

TÖRTÉNET

Teréz anya és az éhező gyermek

Teréz anya mesélte egyszer, hogy egy nap kenyeret vittek egy éhező családnak Kalkuttában. A családanya átvette, megköszönte, majd kettévágta a kenyeret – és az egyik felét átadta a szomszédnak. Megkérdezték tőle: „Miért adsz abból is, amit alig kapsz?” Azt felelte: „Ők is éhesek.” Ez a szeretet, amely nem bőségből, hanem szívből ad.

A gyülekezeti testvér, aki eladta az autóját

Egy idős asszony a gyülekezetben megtudta, hogy egy fiatal házaspárnak nem telik fűtésre. Csendben eladta az autóját, és a pénzt névtelenül eljuttatta a családhoz. Amikor később megtudták, ki volt az adományozó, csak ennyit mondott: „A szeretet néha azt jelenti, hogy már nem az enyém, ami az enyém volt.”

Egy hívő ember a szomszédjával évekig nem beszélt

Egy hívő ember a szomszédjával évekig nem beszélt – végül egy közös veszteség oldotta meg közöttük a falakat: a szeretet mindig hidakat épít.

Egyház a háborúban – a kenyérsütő lelkész

Egy háború sújtotta vidéken egy evangélikus lelkész nap mint nap kinyitotta az üres templomot

– nem istentiszteletre, hanem kenyérsütésre. Az egyházközség kemencéjében pékséget indított a rászorulóknak. Valaki megkérdezte: „Nem félsz, hogy kifosztanak?” Ő így felelt: „Ha Krisztus adta az életét, én miért zárnám el a kenyeret?” A hit cselekvő szeretet – kenyérré válik, otthonná válik, segítséggé válik.

Felhasznált irodalom

JÁNOSSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása*. 2., jav. kiad. Fraternitás Magyarországi Evangélikus Lelkészek Közössége, Veszprém.

Jubileumi kommentár. BibliaTéka CD-ROM. Arcanum Digitéka Kft., Budapest.

VEÖREÖS Imre 1998. *János levelei*. Teológiai Irodalmi Egyesület, Budapest.

■ SZAKOS CSABA